

คู่มือการฝึกอบรม
หลักสูตรมาตรฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ
สำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

โครงการวิจัยการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ
เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน
สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

คู่มือฉบับนี้ใช้เพื่อประกอบการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม) ตามหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามโครงการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คู่มือฉบับนี้ได้นำเสนอวิธีการในการนำหลักสูตรไปใช้ (การฝึกอบรม) โดยยึดหลักการจัดการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง และเพื่อให้สะดวกในการจัดการฝึกอบรม หลักสูตรนี้จึงได้จัดเนื้อหาในรูปแบบหน่วยการเรียนรู้ (Module) เพื่อให้ผู้รับการฝึกอบรมสามารถที่จะเข้าใจ และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC โดยเนื้อหาหลักประกอบด้วยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับธรรมชาติผู้สูงอายุและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ วิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี ของนักท่องเที่ยวกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC จนถึงหลักและวิธีการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่วนสื่อที่ใช้เป็นสื่อประสม (Multi-media) ที่จะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าใจเนื้อหาและสามารถบูรณาการความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมนี้สู่การปฏิบัติงานจริงในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลสูง

คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตรนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

คณะผู้วิจัย
พฤษภาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร	5
วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้หลักสูตร	7
ตารางกำหนดการฝึกอบรมตามหลักสูตร	8
กรอบเนื้อหาของหลักสูตร	11
สื่อประกอบหลักสูตร	12
รายละเอียดแนวทางและวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการใช้หลักสูตร	12
ขั้นเตรียมการฝึกอบรม	12
ขั้นการฝึกอบรม	13
กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศหลักสูตร	
กิจกรรมที่ 2 ทดสอบก่อนการฝึกอบรม	
กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยในระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรม	
กิจกรรมที่ 4 บรรยายและอภิปรายเรื่องธรรมชาติของผู้สูงอายุ	
กิจกรรมที่ 5 บรรยาย/อภิปรายเรื่อง สุขภาพและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	
กิจกรรมที่ 6 อภิปราย/ซักถามและทบทวนความรู้และประสบการณ์จากการฝึกอบรมในวันนี้	
กิจกรรมที่ 7 บรรยาย/อภิปรายเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	
กิจกรรมที่ 8 แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกันเอง และระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับคณะวิทยากร	
กิจกรรมที่ 9 อภิปราย/ซักถามและทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมที่ผ่านมา พร้อมทั้งเสนอแนะทางการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

กิจกรรมที่ 10	ออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศ อาเซียน หรือ กลุ่มประเทศ JBRIC
กิจกรรมที่ 11	การนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่จัดทำขึ้นวิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข
กิจกรรมที่ 12	ศึกษาดูงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับผู้สูงอายุ ที่เป็น Best Practice
กิจกรรมที่ 13	อภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน
กิจกรรมที่ 14	ทดสอบหลังการฝึกอบรม
ชั้นติดตามผลการใช้หลักสูตร	

17

ความเป็นมาและความสำคัญของหลักสูตร

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถสร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยปีละหลายแสนล้านบาท โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยปีละ 11.90% ทั้งนี้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยเฉลี่ยปีละประมาณ 9 ล้านคน มีอัตราเติบโตเฉลี่ยสะสม 5% ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยเป็นอันดับ 7 ของเอเชียโดยในปี พ.ศ. 2555 มีนักท่องเที่ยว จากต่างประเทศ มากกว่า 22.35 ล้านคน ซึ่งประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวสูงกว่าทุกปีที่ผ่านมา โดยมีนักท่องเที่ยวมาจากกลุ่มประเทศอาเซียนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 5.62 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่มาจากกลุ่มประเทศยุโรป ร้อยละ 5.16 และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ร้อยละ 4.95 โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศมาเลเซีย ญี่ปุ่น จีน และเกาหลี และในอนาคตคาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศ BRIC (บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน) โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากประเทศรัสเซียและจีน ยังคงมีการเติบโตอย่างมาก (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) สถานการณ์การท่องเที่ยวในอนาคต องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO) ได้พยากรณ์ว่าเมื่อถึงปี พ.ศ. 2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มี ผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลก โดยประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของโลกเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เช่น ประเทศเยอรมัน ญี่ปุ่น รัสเซีย มีอัตราเพิ่มของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีความพร้อมในด้านเวลาและงบประมาณ สนใจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบพำนักรีสอร์ท และต้องการท่องเที่ยวในแหล่งที่ท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งชาติ: 2555)

ประเทศไทยมีชื่อเสียงด้านการเป็นศูนย์กลางการให้บริการทางสุขภาพในระดับสากล และเป็นประเทศผู้ให้บริการทางสุขภาพที่สำคัญครองส่วนแบ่งตลาดสูงที่สุดประมาณ 38% ในตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของภูมิภาคเอเชีย และมีนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาใช้บริการมากที่สุดในภูมิภาคเอเชีย โดยได้รับการรับรองว่า “เป็นศูนย์กลางการให้บริการทางสุขภาพที่มีความเชี่ยวชาญครบวงจร และทันสมัย ด้วยการบริการที่เป็นเลิศในระดับสากล” มีแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ มีเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่ทันสมัย มีการบริการทางการแพทย์ที่หลากหลายตรงกับความต้องการ มีการให้บริการที่เป็นมิตรและการดูแลเอาใจใส่แบบไทย เน้นการบริการที่ส่งเสริมการรักษาสุขภาพ หรือป้องกันอาการเจ็บป่วย เช่น การนวดแผนไทย สปาแบบต่างๆ ที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวอย่างหลากหลาย อีกทั้งมีสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักสำหรับผู้ป่วยและครอบครัว โดยมีสถานที่สำคัญที่ผู้ป่วยนิยมเลือกเดินทางไปท่องเที่ยวได้แก่ ภูเก็ต สมุย กระบี่ หัวหิน เชียงใหม่ เป็นต้น การบอกต่อถึงบริการทางสุขภาพของประเทศไทยจากทั้งในและต่างประเทศ ในเรื่องของบุคลากรที่ให้บริการที่เป็นเลิศและเป็นเอกลักษณ์ การไม่ต้องรอเข้ารับการรักษา และอัตราค่ารักษาพยาบาลที่เหมาะสมเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ให้บริการประเทศอื่น ๆ เป็นสิ่งจูงใจสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเดินทางมาใช้บริการในประเทศไทย การเติบโตขึ้นของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีกำลังซื้อสูงในบางกลุ่มตลาด เช่น ตะวันออกกลาง และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ จากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC ซึ่งตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการในปัจจุบัน ในลักษณะดังกล่าวนี้ รัฐบาลไทยจึงได้ตั้งเป้าหมายเชิงนโยบายไว้ว่า ในปี พ.ศ. 2015 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียนโดยสมบูรณ์ นั้นจะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่สามารถทำรายได้ให้กับประเทศ เป็นจำนวนเงิน สองพันล้านล้านบาท ซึ่งจะต้องมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ประมาณ 36 ล้านคน

จากผลการวิจัยในระยะแรกของโครงการวิจัยนี้ พบว่านักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน ที่มาเที่ยวชมมีจำนวนมากถึง 63.40% และนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC ที่มาเที่ยวชมมีจำนวนมากถึง 41.60% และจากผลการวิจัยดังกล่าวยังพบด้วยว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีอายุอยู่ระหว่าง 55-65 ปี และมีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับดี ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจในการจ่ายค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทางท่องเที่ยวในระดับสูง นอกจากนี้ เป้าหมายของการมาท่องเที่ยวในประเทศไทยที่สำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ คือการได้รับความพึงพอใจจากบริการที่ดีในระหว่างการท่องเที่ยวที่เน้นในเรื่องสุขภาพ

อย่างไรก็ดีจากการวิเคราะห์ผลการสำรวจพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2553) และพบว่ามีปัจจัยบางประการที่นักท่องเที่ยวยังได้รับความพึงพอใจในระดับที่ไม่สูงมากนัก ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนาต่อไปได้ในอนาคตที่สำคัญ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสารกับชาวต่างประเทศของผู้ให้บริการ การให้ข้อมูล และการอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการ จากข้อค้นพบดังกล่าวจึงได้มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ในประเด็นที่สำคัญคือ 1) พัฒนาให้ผู้ให้บริการและผู้จัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้มีความรู้เกี่ยวกับบริการต่างๆ เป็นอย่างดีเพื่อให้สามารถแนะนำและให้ควบริการที่ดีกับผู้รับบริการได้ 2) มีความยืดหยุ่นของเวลาในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 3) มีความซื่อสัตย์สุจริตและตรงไปตรงมากับนักท่องเที่ยว 4) การควบคุมและตรวจสอบมาตรฐานของสถานประกอบการ เช่น ความสะอาดและสุขอนามัย 5) ความสามารถในการสื่อสารภาษาต่างประเทศของผู้ให้บริการ เช่น ภาษาอังกฤษ จีน ญี่ปุ่น เป็นต้น และ 6) การสื่อสารและประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบริการสุขภาพ ทั้งทางด้านสุขภาพความงาม การตรวจสุขภาพ และบริการด้านการรักษาบางโรค รวมทั้งการฟื้นฟูสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2553)

ด้วยสถานการณ์ และความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC ดังกล่าว จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องเร่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และนักท่องเที่ยวทั่วไป ที่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งมีการบริการที่ดีเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยว และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานอาเซียน พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพสูงในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยให้เกิดความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและวัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้หลักสูตร

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

หลักสูตรมาตรฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการคือวัตถุประสงค์หลัก และ วัตถุประสงค์เฉพาะ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. **วัตถุประสงค์หลัก** พัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ให้สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและให้บริการที่เป็นเลิศกับกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ

2. **วัตถุประสงค์เฉพาะ** เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ ศักยภาพและคุณลักษณะดังต่อไปนี้

(1) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาจากกลุ่มประเทศอาเซียนและกลุ่มประเทศ JBRIC ตามข้อกำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวของ WTO และมาตรฐานอาเซียน โดยเน้นในเรื่องธรรมชาติของผู้สูงอายุ การดูแลผู้สูงอายุ การสื่อสารกับผู้สูงอายุ วัฒนธรรมและประเพณีไทยรวมทั้งบริบทวัฒนธรรมและวิถีการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC และการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

(2) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC

(3) ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างมีคุณภาพสูงและเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวของ WTO และมาตรฐานอาเซียนสำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC รวมทั้งตระหนักถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนในการจัดการท่องเที่ยวให้เป็นไปตามมาตรฐานดังกล่าว

(4) สามารถจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพสูงที่เป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานการจัดการท่องเที่ยวของ WTO และมาตรฐานอาเซียนสำหรับผู้สูงอายุในกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC

(5) สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปบูรณาการและ/หรือประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุรวมทั้งพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของคู่มือการใช้หลักสูตร

คู่มือการใช้หลักสูตรมาตรฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC ฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้ใช้หลักสูตรนี้ มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง ชัดเจน เกี่ยวกับหลักสูตรทั้งทางด้านลักษณะเฉพาะและองค์ประกอบของหลักสูตร
2. เพื่อให้ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้ใช้หลักสูตรนี้ใช้เป็นแนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง ตรงตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIIC
3. เพื่อให้ผู้จัดการฝึกอบรมหรือผู้ใช้หลักสูตรสามารถประเมินผลการใช้หลักสูตรและนำผลการประเมินนั้นมาพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น อันจะส่งผลให้การพัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIIC มีมาตรฐานสูงขึ้น เป็นที่ยอมรับในระดับภูมิภาคอาเซียนและในระดับสากล

ตารางกำหนดการฝึกอบรมตามหลักสูตร

วันที่ ๑	เวลา	กิจกรรมการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร
	๘.๐๐-๘.๓๐	ลงทะเบียน	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๘.๓๐-๙.๐๐	ปฐมนิเทศหลักสูตร (กิจกรรมที่ 1)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๙.๐๐-๙.๓๐	ทดสอบก่อนการฝึกอบรม (กิจกรรมที่ 2)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๙.๓๐-๑๐.๓๐	กิจกรรมสร้างความคุ้นเคยในระหว่างผู้ เข้ารับการฝึกอบรม (กิจกรรมที่ 3)	วิทยากรที่มีความชำนาญ ด้านนันทนาการในการ ฝึกอบรม
	๑๐.๓๐- ๑๐.๔๕	พัก-รับประทานอาหารว่างและ เครื่องดื่ม (ควรเน้นเครื่องดื่มสมุนไพรและอาหาร เพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๐.๔๕- ๑๒.๓๐	บรรยายและอภิปรายเรื่องธรรมชาติ ของผู้สูงอายุ (กิจกรรมที่ 4)	วิทยากรผู้สูงอายุที่มีสุขภาพ ร่างกายแข็งแรง สุขภาพจิตดี มีประสบการณ์การทำงานทั้งในและต่างประเทศ และ พร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้กับผู้เข้า รับการฝึกอบรม
	๑๒.๓๐- ๑๓.๓๐	พักรับประทานอาหารกลางวัน (ควรเน้นอาหารไทยเพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๓.๓๐- ๑๕.๐๐	บรรยาย/อภิปรายเรื่อง สุขภาพและการ ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (กิจกรรมที่ 5)	นายแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ด้านสุขภาพและการดูแล สุขภาพผู้สูงอายุ
	๑๕.๐๐- ๑๕.๓๐	พัก-รับประทานอาหารว่างและ เครื่องดื่ม (ควรเน้นเครื่องดื่มสมุนไพรและอาหาร เพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๕.๓๐- ๑๖.๓๐	บรรยาย/อภิปรายเรื่อง สุขภาพและการ ดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ (ต่อ)	
	๑๖.๓๐- ๑๗.๓๐	อภิปราย/ซักถามและทบทวนความรู้ และประสบการณ์จากการฝึกอบรมใน วันนี้ (กิจกรรมที่ 6)	คณะวิทยากรและ คณะผู้จัดการฝึกอบรม

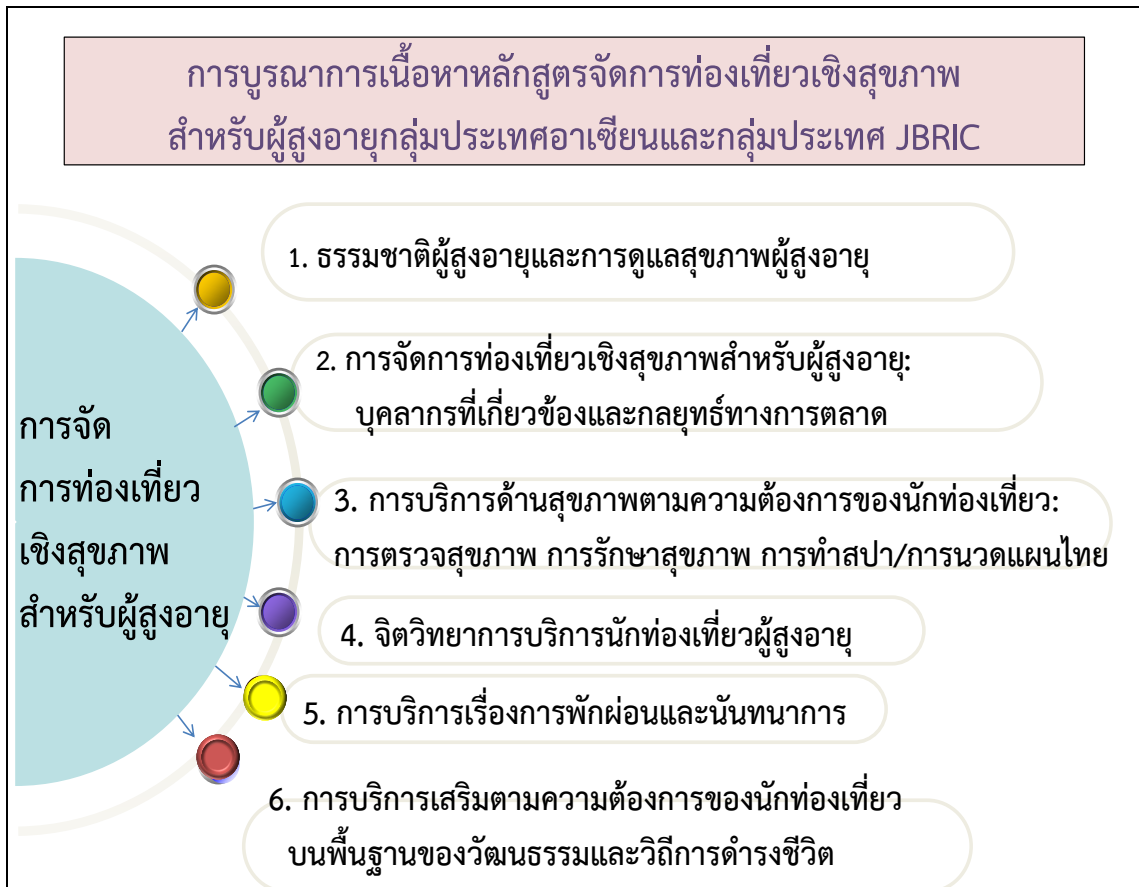
วันที่ ๒	เวลา	กิจกรรมการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร
	๙.๐๐-๑๐.๓๐	บรรยาย/อภิปรายเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (กิจกรรมที่ 7)	คณะวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญทั้งทางด้านสุขภาพและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และการจัดการท่องเที่ยว
	๑๐.๓๐-๑๐.๔๕	พัก-รับประทานอาหารว่างและเครื่องดื่ม (ควรเน้นเครื่องดื่มสมุนไพรและอาหารเพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๐.๔๕-๑๒.๓๐	บรรยาย/อภิปรายเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ (ต่อ)	
	๑๒.๓๐-๑๓.๓๐	พักรับประทานอาหารกลางวัน (ควรเน้นอาหารไทยเพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๓.๓๐-๑๗.๓๐	แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกันเองและระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมกับคณะวิทยากร (กิจกรรมที่ 8)	คณะวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ

วันที่ ๓	เวลา	กิจกรรมการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร
	๙.๐๐-๑๐.๓๐	อภิปราย/ซักถามและทบทวนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมที่ผ่านมา พร้อมทั้งเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริง (กิจกรรมที่ 9)	คณะวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ
	๑๐.๓๐-๑๐.๔๕	พัก-อาหารว่างและเครื่องดื่ม (ควรเน้นเครื่องดื่มสมุนไพรเพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๐.๔๕-๑๒.๓๐	จัดผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าเป็นกลุ่ม โดยให้สมาชิกกลุ่มมีประสบการณ์ที่ใกล้เคียงกันในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ ให้กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียนหรือ JBRIC (กิจกรรมที่ 10)	คณะวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ
	๑๒.๓๐-๑๓.๓๐	พักรับประทานอาหารกลางวัน (ควรเน้นอาหารไทยเพื่อสุขภาพ)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๓.๓๐-๑๗.๓๐	กลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำเสนอโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่จัดทำขึ้นวิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข (กิจกรรมที่ 11)	คณะวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ

วันที่ ๔	เวลา	กิจกรรมการฝึกอบรม	ผู้รับผิดชอบ/วิทยากร
	๘.๓๐-๑๖.๐๐	ศึกษาดูงานการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุที่เป็น Best Practice (กิจกรรมที่ 12)	คณะวิทยากรและคณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๖.๐๐-๑๗.๐๐	อภิปรายสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการศึกษาดูงาน (กิจกรรมที่ 13)	คณะวิทยากรและคณะผู้จัดการฝึกอบรม
	๑๗.๐๐-๑๗.๓๐	ทดสอบหลังการฝึกอบรม ปิดการฝึกอบรม (กิจกรรมที่ 14)	คณะผู้จัดการฝึกอบรม

กรอบเนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรมาตรฐานสำหรับการพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุจากกลุ่มประเทศอาเซียน และกลุ่มประเทศ JBRIC ได้กำหนดกรอบเนื้อหาหลักสูตร โดยการบูรณาการเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกันแล้วจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้ (Module) ดังแสดงในแผนภาพข้างล่างนี้

หมายเหตุ รายละเอียดเนื้อหาได้แสดงไว้ในเอกสารหลักสูตร

สื่อประกอบหลักสูตร

สื่อประกอบหลักสูตรประกอบด้วยสื่อสำคัญ 2 ส่วน คือ

1. **สื่อหลักที่ใช้ในการฝึกอบรม** เป็นสื่อประสม (Multi- media) ที่สอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ (Module) ใช้ในระหว่างการฝึกอบรม
2. **สื่อประกอบสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมนำไปใช้กับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ** เป็นสื่อประสม (Multi- media) ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย เพื่อช่วยให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุได้ท่องเที่ยวอย่างมีความสุข เกิดความประทับใจในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย และต้องการที่จะกลับมาท่องเที่ยวในประเทศไทยซ้ำอีก นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย โดยอาศัยกลุ่มนักท่องเที่ยวเป็นสื่อกลาง สื่อชุดนี้จะมอบให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

รายละเอียดแนวทางและวิธีการปฏิบัติในแต่ละขั้นตอนของการใช้หลักสูตร

ขั้นตอนของการใช้หลักสูตรประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ

1. ^{ขั้น}เตรียมการใช้หลักสูตร
2. ^{ขั้น}จัดการฝึกอบรม
3. ^{ขั้น}ประเมินผลการฝึกอบรม
4. ^{ขั้น}ติดตามผลการใช้หลักสูตร

รายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นเตรียมการใช้หลักสูตร

1. ผู้รับผิดชอบในการจัดการฝึกอบรมจัดเตรียมความพร้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกในการฝึกอบรม ได้แก่สถานที่ฝึกอบรมที่เหมาะสม ประสานงานกับเจ้าของสถานที่สำหรับศึกษาดูงานที่เป็น Best Practice จัดเตรียมสื่อ วัสดุอุปกรณ์ เอกสารประกอบการฝึกอบรม ตามที่กำหนด พร้อมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกให้เรียบร้อยก่อนการฝึกอบรม (การใช้หลักสูตรฯ)
2. คัดเลือกวิทยากรที่มีคุณสมบัติตามกำหนดและประสานงานกับวิทยากรเกี่ยวกับกำหนดการอบรม
3. จัดประชุมคณะวิทยากรเพื่อชี้แจงแนวทางและวิธีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ตลอดจนการใช้สื่อในการฝึกอบรมในแต่ละขั้นตอนให้เข้าใจตรงกัน และวิทยากรแต่ละท่านเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างกระจ่างชัดเจน
4. คัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมตามคุณสมบัติที่กำหนด และติดต่อประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมในเรื่องกำหนดการ ระยะเวลาการฝึกอบรมและการเตรียมตัวเข้ารับการฝึกอบรม

ชั้นจัดการฝึกอบรม

ในระหว่างการฝึกอบรมเป็นการดำเนินกิจกรรมต่างๆตามที่กำหนดไว้ซึ่งผู้จัดการฝึกอบรมสามารถออกแบบกิจกรรมได้ตามหลักการจัดการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลาง ดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ในที่นี้ได้แสดง **ตัวอย่าง** ของการดำเนินการบางกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศหลักสูตร

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจภาพรวม จุดมุ่งหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและการเตรียมตนเองให้มีศักยภาพสูงในการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศอาเซียนและ กลุ่มประเทศ JBRIC
3. เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับผู้สูงอายุและการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ

ระยะเวลา 1 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ ใช้หลักการ “INTRO” ซึ่งมีความหมายดังนี้

I มาจากคำว่า Introduction หมายถึง การแนะนำให้รู้จัก ให้เข้าใจ โดยวิทยากรแนะนำตนเอง อธิบาย ชี้แจงหลักสูตรให้เห็นภาพรวมของหลักสูตร รวมทั้งสิ่งต่างๆ ที่ต้องการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับทราบและเข้าใจ

N มาจากคำว่า Need หมายถึง ความจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกอบรมตามหลักสูตรนี้

T มาจากคำว่า Time หมายถึง ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม ทั้งระยะเวลาการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร และระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม

R มาจากคำว่า Range หมายถึง ช่วงความยาวหรือระยะเวลาตลอดหลักสูตรในภาพรวม

O มาจากคำว่า Objective(s) หมายถึง จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การดำเนินการใช้วิธีการอธิบายประกอบสื่อ และเอกสารร่วมกับการอภิปรายตอบข้อซักถามของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

สื่อ วัสดุอุปกรณ์

1. Computer & LCD สำหรับใช้ฉาย Power Point
2. เอกสารกำหนดการฝึกอบรม

ผู้รับผิดชอบ

1. คณะผู้จัดการฝึกอบรม
2. วิทยากร

กิจกรรมที่ 5 บรรยาย/อภิปรายเรื่องสุขภาพและการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพและการดูแลสุขภาพนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในระหว่างที่เดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความสุขและความประทับใจมากที่สุดในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย
3. เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถปฏิบัติในการดูแลสุขภาพของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้การเดินทางท่องเที่ยวปลอดภัยและมีความสุข

ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

วิธีดำเนินการ

ใช้หลักการฝึกอบรมที่เน้นผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางโดยใช้วิธีการบรรยาย ประกอบสื่อ การชมสื่อวีดิทัศน์ การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการอภิปรายร่วมกันระหว่างผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้วยกันเอง และอภิปรายร่วมกับวิทยากรเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

สื่อ วัสดุอุปกรณ์

1. Computer & LCD สำหรับใช้ฉาย Power Point
 2. ชุดสื่อประสม (Multi- media) หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 (Module 1)
- (ดูรายละเอียดในชุดสื่อประสม)

ผู้รับผิดชอบ

1. คณะผู้จัดการฝึกอบรม
2. วิทยากร (วิทยากรต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุและมีความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้วยเพื่อให้สามารถบูรณาการทั้ง 2 เรื่องนี้เข้าด้วยกัน)

ขั้นประเมินผลการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม)

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ (การฝึกอบรม) ได้แก่ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และวิทยาการ
2. เพื่อประเมินผลที่ได้รับจากการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม)
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรและการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ระยะเวลา

การประเมินผลการใช้หลักสูตรแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ก่อนการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม) ระหว่างการฝึกอบรม และภายหลังการฝึกอบรมแล้ว โดยเวลาที่ใช้ในแต่ละระยะสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม

วิธีดำเนินการ

1. การประเมินก่อนและหลังการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม) โดยการทดสอบและวิเคราะห์ผลการทดสอบเป็นรายบุคคลและภาพรวม
2. การประเมินระหว่างการฝึกอบรม อยู่ในดุลพินิจของคณะวิทยากร อาจใช้การวิเคราะห์ผลงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในระหว่างการฝึกอบรม หรือวิธีการอื่นๆ ตามความเหมาะสม
3. การสัมภาษณ์ผู้เข้ารับการฝึกอบรม (อาจใช้การสุ่มเพียงบางคน และควรเป็นการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการเพื่อใช้เป็นข้อมูลเสริม)

สื่อ วัสดุอุปกรณ์

1. แบบทดสอบก่อนและภายหลังการฝึกอบรม
2. แบบประเมินหลักสูตรและการใช้หลักสูตร (การฝึกอบรม) ประกอบด้วยข้อคำถามที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ได้แก่ รูปแบบ วิธีการ ระยะเวลา สื่อ วัสดุอุปกรณ์ และวิทยาการ รวมทั้งองค์ประกอบอื่นๆ ในการฝึกอบรม ลักษณะข้อคำถามเป็นคำถามปลายเปิดแบบมาตราประเมินค่า เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมประเมินความเหมาะสมในระดับต่าง ๆ และคำถามปลายปิดเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรม และ/หรือพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและองค์ประกอบอื่นๆ ของหลักสูตรต่อไป
3. แบบสังเกตพฤติกรรม (ในกรณีที่ประเมินโดยใช้การสังเกต)

ขั้นตอนติดตามผลการใช้หลักสูตร

1. ทำประชาคมโดยเชิญผู้เข้ารับการฝึกอบรมมาสัมมนา เพื่อดูผลการนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาต่อไป เช่น การวางแผนการสร้างเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติร่วมกัน โดยอาจดำเนินการภายหลังการใช้หลักสูตรแล้วประมาณ 3 เดือน หรือ 6 เดือน ตามความเหมาะสม
2. อาจจัดทำศูนย์กลางการติดต่อเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานภายหลังการฝึกอบรมแล้วจากผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ในการวางแผนการใช้หลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

.....

รายชื่อคณะวิจัยผู้จัดทำหลักสูตรและคู่มือการใช้หลักสูตร

1. รองศาสตราจารย์ ดร. เรณูมาศ มาอุ่น	หัวหน้าโครงการ
2. อาจารย์ ดร. นพรัตน์ ศุทธิถิกล	นักวิจัย
3. อาจารย์ ดร. สมคิด ปราบกาย	นักวิจัย
4. อาจารย์ นันทน์ภัส เกตน์โกศลย์	นักวิจัย